

برای بومی‌سازی فلسفه برای کودکان می‌توانیم روش را از غرب و محتوا را از داخل بگیریم

کریمی عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی گفت: آنچه که امروزه به عنوان انتقاد از برنامه بومی‌سازی فلسفه برای کودکان توسط برخی از افراد در سایت‌ها مطرح می‌شود کلی‌گویی و گنده‌گویی است و با این حرف‌ها به جایی نمی‌رسیم.

کریمی عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی گفت: آنچه که امروزه به عنوان انتقاد از برنامه بومی‌سازی فلسفه برای کودکان توسط برخی از افراد در سایت‌ها مطرح می‌شود کلی‌گویی و گنده‌گویی است و با این حرف‌ها به جایی نمی‌رسیم.

به گزارش خبرنگار مهر، نشست «مفهوم بومی‌سازی در برنامه فلسفه برای کودکان» عصر روز گذشته ۴ آذرماه با حضور سعید ناجی، روح‌الله کریمی و مهنوش هدایتی در تالار حکمت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

کریمی عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به چهار رویکرد اصلی که درباره مخالفان و موافقان برنامه بومی‌سازی فلسفه برای کودکان وجود دارد، اشاره کرد و گفت: برخی با این برنامه مخالف هستند و می‌گویند که قرآن و سنت برای همه پرسش‌های ما پاسخ دارد. دسته دوم مخالفان نیز اگر چه با کل فلسفه مخالف نیستند اما با فلسفه برای کودکان مخالفند و معتقدند باید گذاشت تا کودک، کودکی‌اش را بکند و یا اینکه معتقد هستند کودک توانایی فلسفه‌ورزی ندارد. همچنین آنها بیان می‌کنند فلسفه برای کودکان در غرب و توسط «متیو لیپمن» طراحی شده پس تفکر غربی و سکولاری دارد. از سوی دیگر آنها معتقدند این برنامه به جای جامعه‌پذیر کردن کودکان آنها را جامعه‌ستیز می‌کند.

وی با اشاره به نظریات موافقان برنامه بومی‌سازی فلسفه برای کودکان اظهار کرد: این گروه معتقدند چون تعقل و تفکر امری جهانشمول است نمی‌توانیم آن را به غرب یا شرق اختصاص دهیم بنابراین مسائلی که در فلسفه بیان می‌شود برای عقل بشری قابل ادراک است. در میان کسانی که ضرورت بومی‌سازی را مطرح می‌کنند عده‌ای معتقد هستند باید فلسفه ایرانی - اسلامی را برای کودکان داشته باشیم و در واقع از تفکر شهودی و وحیانی برای تولید داستان‌های فلسفی برای کودکان استفاده کنیم.

کریمی با اشاره به رویکرد گزینشی درباره بومی‌سازی فلسفه برای کودکان گفت: در واقع در این روش می‌توانیم روش را از غرب و محتوا را از داخل کشور بگیریم. در همین میان نیز کسانی هستند که در گزینش روش هم قائل به تفسیر هستند و می‌گویند تفکر انتقادی، اسلامی و غیراسلامی ندارد و ما تنها در مسائلی مانند مابعدالطبیعه می‌توانیم در روش و محتوا گزینشی عمل کنیم.

وی با تأکید بر اینکه در میان این اظهارنظرها خطای زیربنایی صورت گرفته افزود: برخی معتقدند فلسفه زیربنای تمدن غربی است و در واقع روح تمدن غربی از طریق فلسفه و فلاسفه به سخن درآمده است، بنابراین اگر ما می‌خواهیم برنامه فلسفه را بومی‌سازی کنیم باید ابتدا مبانی آن را به صورت کتاب تهیه کنیم و بعد از دل مبنای، محتوا و داستان‌ها را استخراج کرده و در قالب کتاب‌های مستقل منتشر کنیم.

وی تأکید کرد: این در حالی است که در غرب ابتدا علم وجود داشته و بعد فلسفه با تأخیر وارد شده است. بدین معنی که در غرب ابتدا علم به وجود آمد و سپس افرادی مانند دکارت و یا بیکن کتاب‌های خود را تالیف کردند. پس این ساده‌انگاری است که فکر کنیم می‌توانیم در ابتدا مبانی را به وجود آوریم و بعد براساس آن بومی‌سازی محتوا را ادامه دهیم.

کریمی تصریح کرد: آنچه که امروزه به عنوان انتقاد از برنامه بومی‌سازی فلسفه برای کودکان توسط برخی از افراد در سایت‌ها مطرح می‌شود کلی‌گویی و گنده‌گویی است و با این حرف‌ها به جایی نمی‌رسیم. مخالفان می‌گویند که عقلی که در کتاب مقدس ما آمده با عقلی که در فلسفه غرب مطرح شده متفاوت است و براین اساس استناد می‌کند که ما نمی‌توانیم آن عقل و مسائلش را در برنامه بومی‌سازی فلسفه برای کودکان منتقل کنیم. این سخن‌ها به جز این‌که حرف‌های کلی است راهکاری به ما ارائه نمی‌دهد.

هدایتی نیز در این مراسم بر بومی‌سازی در بنیان‌های نظری تأکید کرد و گفت: علاوه بر بومی‌سازی در بنیان‌های نظری برنامه فلسفه برای کودکان بومی‌سازی باید در رویه اجرایی برنامه، در برنامه درسی و کتاب‌های آن، در نقش تسهیل‌گر و مربیان فلسفه و ابزارهای اجرایی آن اجرا شود.

هدایتی درباره نقدهایی که به بنیان‌های نظری برنامه فلسفه برای کودکان وارد شده گفت: برخی می‌گویند که لیپمن با توجه به پراگماتیسم جان دیویی این برنامه را تدوین کرده و به ابعاد احساسی و عاطفی کودک توجه نکرده است، در حالی که اگر این

افراد حتی یک کتاب از لیپمن را خوانده بودند یا تورق می‌کردند متوجه می‌شوند که خلاف این موضوع صادق است چرا که لیپمن در کتاب خود می‌گوید: «هیجان، احساس، یک نه تفک است ما نمی‌توانیم عقا، بده، هیجان، داشته باشیم.» هدایتی با تاکید بر استفاده از ادبیات کهن ایران در برنامه بومی‌سازی گفت: ادبیات کهن ما حاوی برخی از نکات فلسفی مهم است که قابلیت استفاده در کتاب‌های فلسفی برای کودکان را دارد. ما نیز باید با توجه به اینکه نویسندگان خوبی داریم آنها را تشویق کنیم تا با استفاده از این مفاهیم کتاب‌های متناسبی را برای کودکان تولید کنند.

ناجی نیز درباره افرادی که دو کتاب «لیزا» و «لیلا» را نخوانده‌اند اما آن را نقد کرده‌اند گفت: در حالی که اساس نقد باید بر خواندن کامل یک اثر باشد. بنابراین نقدها براساس یک قرائت درست نیست و ما اگر قرار باشد در برنامه بومی‌سازی فلسفه به کودکان پیشرفت کنیم با چنین روندی به جایی نمی‌رسیم.

وی با اشاره به اینکه برخی ارزش‌ها جهانی هستند و نیاز به بومی‌سازی ندارند گفت: به طور مثال دزدی در همه جهان کار بدی است و این مساله نیازی به بومی‌سازی ندارد. همچنین بسیاری از مهارت‌هایی که در این کتاب‌ها صحبت شده مهارت‌های جهانی هستند و مختص یک کشور نیستند.

ناجی همچنین گفت: زمانی که می‌خواستیم گروه فلسفه برای کودکان را در پژوهشگاه دایر کنیم از طرف وزارت علوم به ما گفته شد که باید کتاب‌هایی ترجمه و تالیف شود تا براساس آن برنامه بومی‌سازی اجرا شود. ما نیز در ابتدا تصمیم به ترجمه کتاب «لیزا» گرفتیم. البته من در مقدمه کتاب «لیلا» تاکید کردم که قصدم از ترجمه این کتاب این است که نویسندگان یاد بگیرند چگونه مسائل فلسفی را به زبان داستان ارائه کنند.

وی افزود: در تصویب این طرح مرحوم کاردان تاکید کرد که اگر قرار است این کتاب ترجمه شود باید برخی از مسائل آن و محتواهایش تغییر کند به طور مثال در کتاب لیزا دو شخصیت اصلیش یک دختر و پسر هستند که ما با توجه به مسائل فرهنگی خود نمی‌توانستیم کتاب را به همان صورت ترجمه کنیم، بنابراین نام شخصیت‌ها، موقعیت‌های مکانی و گاهی برخی محتواها در کتاب تغییر کرد.

وی تاکید کرد: هدف ما در این کتاب بومی‌سازی نبود، بلکه مناسب‌سازی یک اثر خارجی برای آغاز راه بومی‌سازی فلسفه برای کودکان بود. این کتاب آغاز حرکتی در راستای تدوین داستان‌های دیگر بود و بنابراین پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و اعضایش قصد این را نداشتند که این کتاب را به عنوان نمونه کامل بومی‌سازی فلسفه برای کودکان مطرح کنند.

ناجی گفت: نقد کتاب باید با تورق و مطالعه آن همراه باشد این که گفته می‌شود کتاب «لیزا» را فردی نوشته که مسیحی است نوعی مغالطه و حمله به گوینده است، ما باید به جای چه کسی نوشته به چه چیزی نوشته توجه کنیم.